

Ludność w prawie międzynarodowym

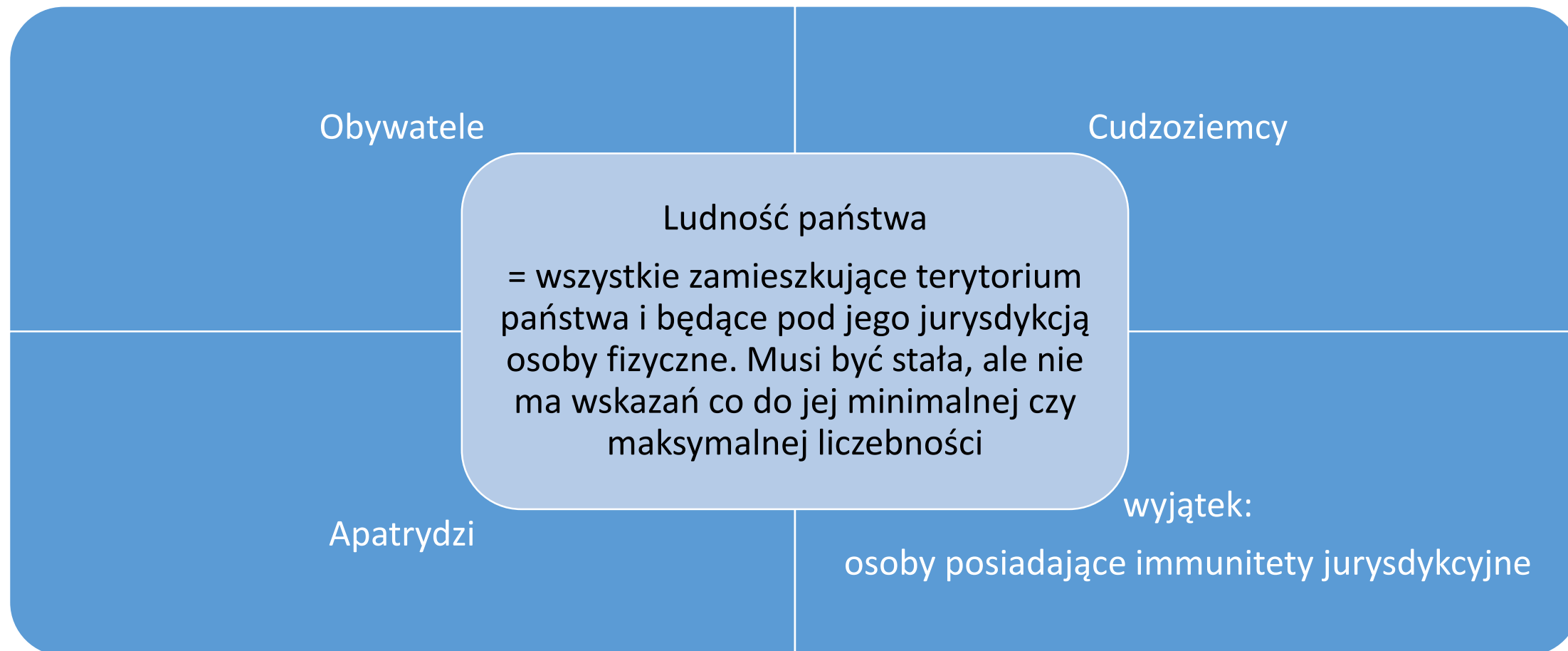
mgr Stefania Kolarz

Katedra Prawa Międzynarodowego i Europejskiego

Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii UWr

stefania.kolarz@uwr.edu.pl

Ludność państwa

Obywatelstwo

- obywatelstwo jest to trwały węzeł prawny łączący osobę fizyczną z jakimś państwem, podmiotem prawa międzynarodowego
 - = przynależność państwowa osoby prawnej, statku morskiego/ powietrznego
- obywatelstwo stanowi podstawę, na której opiera się ogół praw i obowiązków jednostki wobec państwa
- obywatelstwo genetycznie związane jest z państwem = powstaje wraz z powstaniem państwa i nie jest uzależnione od wydania ustawy o obywatelstwie. Przestaje istnieć wraz z upadkiem państwa (z wyjątkiem naturalizacji, nabycie obywatelstwa jest automatyczne)
- jest instytucją prawa wewnętrznego, w zależności od państwa, reguluje je prawo konstytucyjne, administracyjne lub PPM
- sprawy obywatelstwa należą do wyłącznej kompetencji państwa, ale dla uznania przez inne państwa, ustawodawstwo to musi być zgodne z prawem międzynarodowym
- nabycie:
 - 1) pierwotne: przez urodzenie [*ius sanguinis/ ius soli*]
 - 2) pochodne: naturalizacja [obywatelstwo nadaje prezydent RP], zamążpójście, reintegracja
- utrata: zrzeczenie się, nabycie obcego obywatelstwa, zamążpójście, odmowa spełnienia obowiązku wojskowego, wstąpienie do służby wojskowej lub państwowej obcego państwa

Podwójne lub wielorakie obywatelstwo

- zakaz sprawowania ochrony dyplomatycznej przez jedno z państw, których obywatelstwo ma dana osoba, w stosunku do innego takiego państwa
- regulowane w konwencjach międzynarodowych
- każde państwo samo reguluje kolizję ustaw o obywatelstwie. 2 metody:
- 1. wyłączność obywatelstwa = państwo traktuje bipatrydę jak swojego obywatela , nawet jeżeli ma jeszcze jakieś inne obywatelstwo
- 2. efektywność obywatelstwa = poszukiwanie rzeczywistego i efektywnego obywatelstwa jednostki
 - konwencja haska z 1930: w państwie trzecim osoba posiadająca więcej niż jedno obywatelstwo powinna być traktowana tak, jak gdyby posiadała jedno; obywatelstwo, w którym ma ona stałe i główne miejsce pobytu, bądź też kraju, z którym, stosownie do okoliczności, wydaje się ona najbardziej związana
 - sprawa Nottebohma, MTS 1955 [Lichtenstein v. Gwatemala]:

Obywatelstwo jest węzłem prawnym, u podstaw którego leży społeczny fakt przywiązania, efektywna solidarność bytu, interesów, uczuć, połączona wzajemnością praw i obowiązków. Czynniki brane pod uwagę są różne; domicyl odgrywa ważną rolę, ale chodzi także o siedzibę interesów, więzy rodzinne, udział w życiu publicznym, przywiązanie do kraju, jakie okazuje i wpaja swoim dzieciom.
- obywatelstwo europejskie

Brak obywatelstwa

- apatryda = osoba nieposiadająca obywatelstwa
- art. 15 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka:
każda jednostka ma prawo do obywatelstwa i nikt nie może być arbitralnie pozbawiony prawa do obywatelstwa ani prawa do zmiany obywatelstwa
- konwencja nowojorska z 1954 r. o statusie bezpaństwowców :
apatrydzi nie powinni być traktowani gorzej niż inni cudzoziemcy [dostęp do sądów, deportacja tylko w wyjątkowych wypadkach]
- konwencja z 1961 r. w sprawie zredukowania i wyeliminowania przypadków bezpaństwowości:
ułatwienia w nabywaniu obywatelstwa na podst. prawa ziemi
- konwencja nowojorska z 1957 r. o obywatelstwie kobiet zamężnych:
ograniczenie możliwości powstania bezpaństwowości w wyniku małżeństwa

Uchodźcy

- uchodźcy = osoby lub grupy osób zmuszone lub zobowiązane do ucieczki lub opuszczenia swoich domów lub zwykłych miejsc zamieszkania celem uniknięcia skutków konfliktu zbrojnego, sytuacji eskalacji przemocy, naruszeń praw człowieka, naturalnych lub spowodowanych przez człowieka katastrof
- konwencja genewska z 1951 r. o statusie uchodźców:
 - 1) zasada traktowania narodowego [religia, dostęp do sądów, edukacji, ustawodawstwa pracy i ubezpieczeń społecznych]
 - 2) klauzula największego uprzywilejowania [dostęp do pracy]
 - 3) zasada *non – refoulement* [nie można go deportować do kraju, w którym byłby narażony na prześladowania]
- prawo wewnętrzne niektórych państw:
 - zasada bezpiecznego kraju pochodzenia: nie można uzyskać statusu uchodźcy, jeżeli jest się z kraju objętego domniemaniem bycia wolnym od prześladowań politycznych, rasowych itp.
 - zasada bezpiecznego kraju trzeciego: staranie się o status uchodźcy w pierwszym bezpiecznym kraju na drodze

Azyl

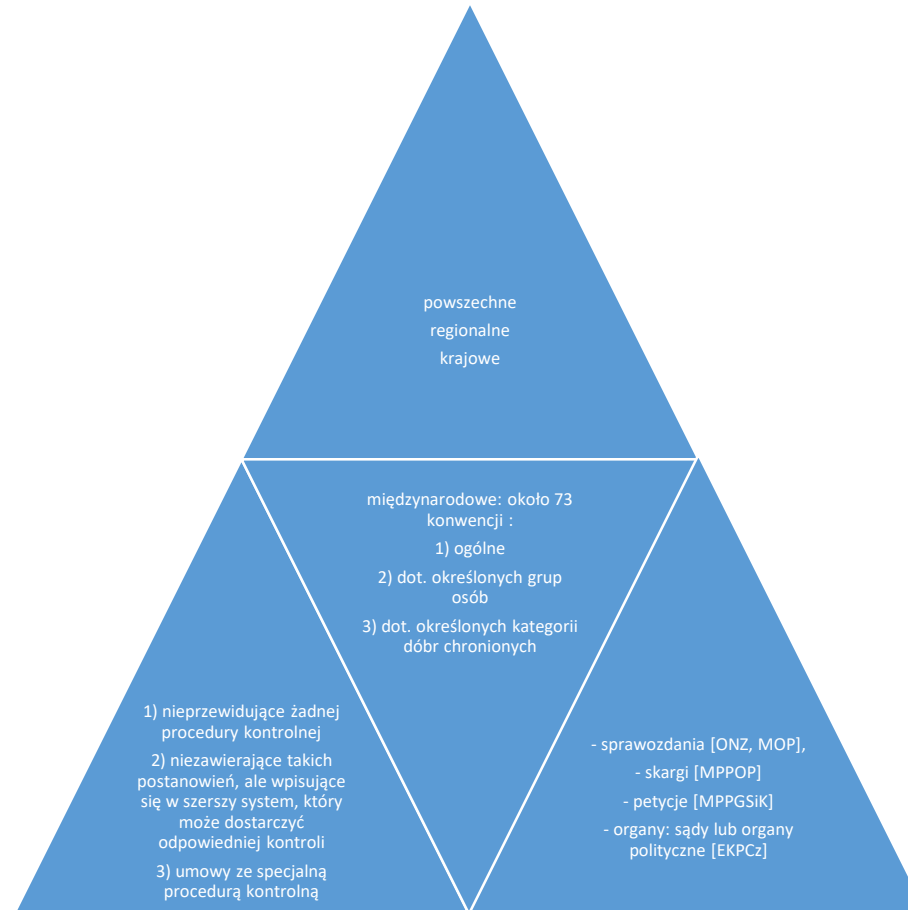
TERYTORYALNY	DYPLOMATYCZNY
udzielenie zezwolenia na wjazd oraz pobyt cudzoziemcom dyskryminowanym czy prześladowanym za swe przekonania i działalność polityczną, religijną lub naukową	udzielenie azylu na terenie placówki misji dyplomatycznej
instytucja prawa wewnętrznego mająca doniosłe znaczenie w prawie międzynarodowym	zwyczaj (regionalny) partykularny charakterystyczny dla państw Ameryki Południowej
nie przysługuje sprawcom zbrodni wojennych, przeciwko pokojowi i przeciwko ludzkości	dotyczy głównie uchodźców politycznych w czasie rewolucji

Ekstradycja

- ekstradycja polega na wydaniu podejrzanego lub przestępcy państwu, któremu przysługuje w stosunku do niego jurysdykcja karna, w celu osądzenia lub wykonania orzeczonej kary [również środka zabezpieczającego]
- z wnioskiem o ekstradycję zwraca się państwa, w którym popełniono przestępstwo, na terytorium którego rozciągają się skutki przestępstwa lub którego obywatelem jest sprawca przestępstwa
- zasady:

Mechanizmy ochrony praw człowieka

Wykaz źródeł

- Konwencja genewska z 1951 r. o statusie uchodźców
- Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 r.
- Konwencja nowojorska z 1954 r. o statusie bezpaństwowców
- Konwencja nowojorska z 1957 r. o obywatelstwie kobiet zamężnych
- Konwencja z 1961 r. w sprawie zredukowania i wyeliminowania przypadków bezpaństwowości
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 r.
- Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z 1966 r.
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 r.
- UN Guiding Principles on International Displacement
- ustawa z 2003 r. o udzielaniu ochrony cudzoziemcom na terytorium RP

- Bierzanek Remigiusz, Symonides Janusz, *Prawo międzynarodowe publiczne*, Warszawa, 2005
- Czapliński Władysław, Wyrozumska Anna, *Prawo międzynarodowe publiczne. Zagadnienia systemowe*, Warszawa, 2015
- Shaw Malcolm N., *Prawo międzynarodowe*, Warszawa, 2006
- Wallace Rebecca M.M., *International law*, Londyn, 2002